

Ulu Ailesi Evi

Gamze Özmertyurt

Marmara ilçesi, Ekinlik Mahallesi	İnşa dönemi / yılı: 26 Haziran 1827
GPS: 40°32'50.5''K 27°29'20.5''D	Mevcut durumu: Dönemsel kullanım
Tescil tarihi ve numarası: Bursa KTVKBBK 18.08.1990 - 1297	Mülkiyet durumu: Özel mülkiyet

Tarihçe

Ekinlik Adası'nda Yedi Kardeşler Evleri'nden biri olarak geçmektedir. Ada halkının iyi bildiği bir öyküye göre bir Rum tüccarın yedi oğlu için yaptırdığı yedi evden biridir (Lev. XI-XII no. 44-45a-45b). Sözlü Gelenek Arşivleri'ndeki kayıtlara göre bu evler Rumlar arasında 'Sarayia', yani 'Saraylar' adıyla biliniyordu ve Koutali'li zengin kaptanların evleriydi; Rum kaynaklarında bu kaptanların kardeş olduğuna dair bir kayıt

yok, dolayısıyla, 'Yedi Kardeş' adlandırması adalı Türkler tarafından verilmiş olmalıdır (Arşiv, Klasör B77). Günümüze dört tanesi ulaşabilmiştir. Ada halkından edinilen bilgiye göre bu evin bugünkü mülk sahipleri Ulu Ailesi olarak bilinmektedir. Yapının giriş kapısında bulunan kitabeye göre yapım tarihi 26 Haziran 1827 ve banisi de Ioannis Panteli olarak belirlenmiştir.

Fig. 1: Genel görünüm

Mimari

Marmara Denizi'ne bakan güney cephesi aynı zamanda yapıya girişi de karşılamaktadır (Fig. 1). Doğu ve batısında ise biri müdahale görmüş betonarme birer yapı bulunmaktadır. 10,89x9,84 m'lik zemin alanıyla kareye yakın dikdörtgen plan şemasına sahiptir. Yapı parseli, kıyıya 30 m mesafede, kuzeyden güneye alçalan eğimli bir arazidedir. Bina, parselin batı kenarındadır.

Üst kat güney cephe duvarı haricinde yapının duvarları taş yığma olarak yapılmış, aralarda ahşap hatıllar geçmektedir; üst kat güney cephe ise ahşap karkas sistemlidir. Güney cephede, kapı önünde yarım daire şeklinde mermer beş basamak çıkılarak yükselen giriş bölümü bulunmaktadır. Ana giriş kapısının solunda taş yapı kitabesi duvara gömülmüştür. Yapının 1900'lerin başına ait resimleri incelendiğinde önceki durumunun zemin üstü iki katlı olduğu ve ikinci katın ahşap payandalarla desteklenen çıkmalılarının olduğu görülmektedir. Fakat günümüzde ikinci kat tamamen yok olmuştur.

Girişin sağlandığı güney cephesinde giriş kapısının sağında ve solunda birer adet dikdörtgen pencere ve giriş kapısının üzerinde dikdörtgen tepe penceresi bulunmaktadır. Üst katta ise iki tanesi batı bölümünde, üç tanesi doğu bölümünde beş adet dikdörtgen sekiz-gözlü ahşap giyotin pencereler sıralanmaktadır. Pencerelelerin üzerlerinde, iç mekandaki kapı ve pencerelerde de benzerine rastlanan, üst hizalarındaki ahşapların köşelerinden pahlanmasıyla oluşan ahşap lento kullanılmıştır. Pencerelelerin üzerlerinde ise sonradan tuğla ile kapatılmış dairesel tepe pencereleri mevcuttur. Bu cephede, zemin kat ve birinci kat hizası arasında belirten ahşap doğrama cepheyi boydan boya sarmıştır, üst katın köşe hizalarından dikey olarak yükselerek çatı hizasına ulaşmıştır .

Yapının doğu cephesinde ise zemin kattaki taş duvar hizasının üst katta da devam ettiği görülmektedir. Bu cephede baca çıkması net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Bacanın şekli dönemin özelliğini yansıtır. Bu cephenin üst katında bacanın hemen solunda bir adet

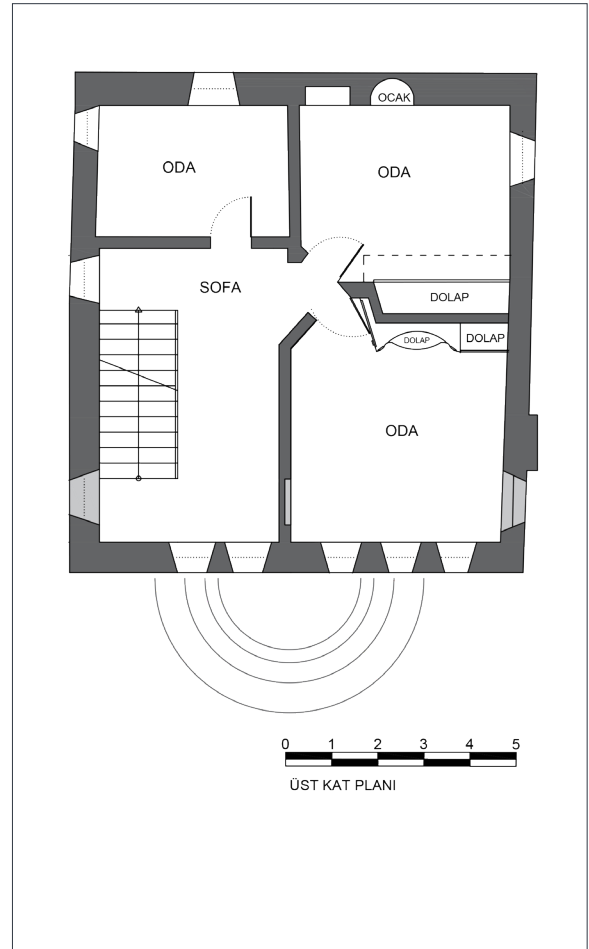
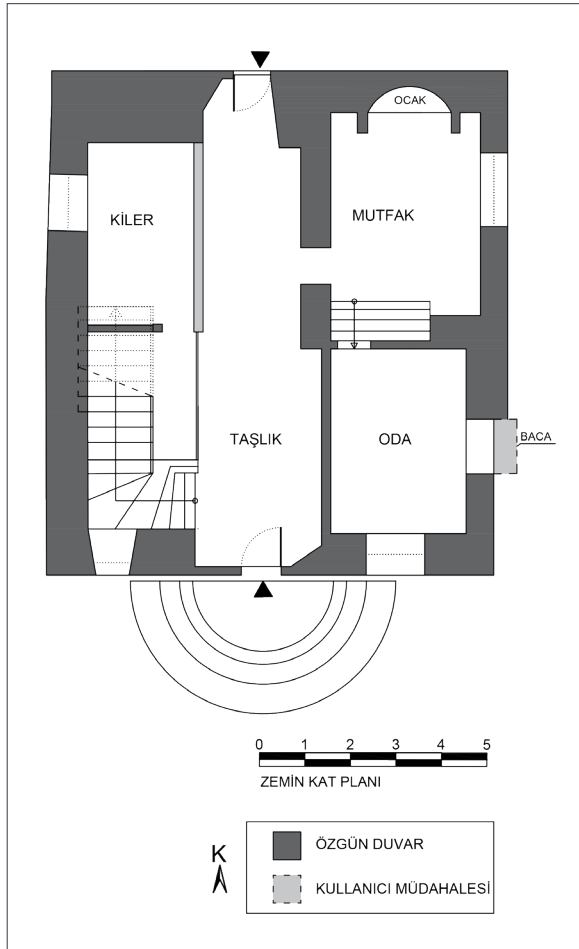

Fig. 2: Zemin kat taşlık mekanı

kapatılmış pencere görülmektedir. Bu cephenin sağında ise alt katta ahşap dikdörtgen pencere ve üst katta ahşap dikdörtgen giyotin pencere bulunmaktadır.

Yapının kuzey cephesi aynı zamanda yapı içine erişimi sağlayan ikinci girişi de barındırır. Muhdes olarak düzenlenmiş tek kanatlı PVC kapının üzerine alüminyum saçak ile koruma yapılmıştır. Bu cephede üst katta bir adet dikdörtgen giyotin pencere bulunmaktadır. Orijinalinde pencere olan kapatılmış diğer açıklık ise günümüzde iç mekanda niş olarak kullanılmaktadır. Batı cephesinde ise zemin katta bir adet, üst katta üç adet pencere bulunmaktadır.

Zemin kat kuzey-güney doğrultuda uzanan taşlık mekanına açılmaktadır (Fig. 2). Zeminin üzeri daha sonra şap dökülerek düzeltilmiş olduğundan orijinalde ne şekilde olduğu bilinmemektedir. Taşlık mekânının her iki ucunda da yapıya girişin sağlandığı kapılar bulunmaktadır. Duvarlar taş olduğu için yaklaşık 90-100 cm kalınlığındadır. Tavan yatay ve dikey olarak üst üste oturulmuş ahşap elemanlarla geçilmiştir. Taşlık mekanının solunda üst kat ile bağlantıyı sağlayan "L" merdiven bulunmaktadır. Bu merdivenin ilk dört basamaktan sonrası kot olarak yaklaşık 70 cm yükselerek bir geçiş oluşturmakta ve buradan da merdiven altındaki kiler mekanına geçilmektedir. Taşlık mekanının sağında ise kuzey kapısına yakın tarafta bir mutfak bulunmaktadır. İçerisinde ocağın bulunduğu mutfaktan dört-beş basamak çıkılarak dikdörtgen plan şemalı başka

Fig. 3: Sofanın kuzey ucu

Fig. 4: Üst kat güneydoğu odadaki niş ve raf düzenlemesi

bir odaya geçilmektedir. Bu odanın doğu duvarındaki pencere kapatılarak dışarıya doğru soba bacası çıkılmıştır.

Üst kata çıkan merdiven ahşaptır. Merdiven korkulukları da özgün ahşaptır ve üzerleri beyaz boya ile kaplanmıştır. Üst katta çıkılan sofa, dış sofa düzenindedir (Fig. 3). Sofanın tavanı çıtakâri ile süslenmiştir. Sofanın doğu duvarında bir ikonalık bulunmaktadır. Sofanın güneybatısında iptal edilmiş bir pencere açıklığı ve artık mevcut olmayan ikinci

kata çıkan ahşap merdiven bulunmaktadır. Sofanın kuzeyinde bir oda, kuzeydoğusunda bir oda ve doğusunda bir oda mevcuttur. Kuzeyde bulunan oda raflarla kapatılmıştır. Odanın giriş kapısının üstünde ıslıklık penceresi mevcuttur. Bu kattaki her kapı, niş ve pencerenin üst hizası estetiksel kaygıyla düzenlenen ahşap doğramalarla kaplanmıştır. Kuzeydoğudaki odaya da tek kanatlı beyaz boyalı ahşap kapıyla girilmektedir. Kapıların kilit sistemleri geleneksel düzenlemeli, orijinaldir. Dikdörtgen odanın kuzeyinde bir adet ocak ve niş bulunmaktadır. Doğusunda ise bir pencere mevcuttur. Odanın güney duvarında duvara gömülü dolap bulunmaktadır. Sofanın doğusunda bulunan oda da kapı üzerinde dikdörtgen tepe penceresine sahiptir. Aynı zamanda söve şeklinde düzenlenmiş eğrisel ahşapla kaplanmıştır. Ahşap kapıda koyu yeşil boya mevcuttur. Bu odada en dikkat çekici detayların başında odanın kuzey duvarında bulunan dolap-niş bölümü gelmektedir. Duvara niş yapan raflı bölüm dekoratif amaçlı olmalıdır (Fig. 4). Bu alanda dışarıya taşkın alanlar dolap olarak düzenlenmiştir. Odanın diğer duvarlarında pencereler mevcut olmakla birlikte sofaya bakan duvardaki pencere kapatılmıştır.

Yapıda üst katta da taşın kullanımı devam etmiş, ahşap hatıllarla aralarından geçilmiştir. Yapının üzeri kiremit kaplı kırma çatı ile örtülüdür.

Güncel Durum

Yapı, günümüzde daha çok depo amacıyla kısmen kullanılmakta olup çok fazla müdahale görmeden korunabilmiştir. Zemin katta mekanların fonksiyonlarında yapılan değişimler pencere boşluklarının kapatılması, içlerinden soba bacası geçirilmesine, kat yükseltilmesine neden olmuştur. Zemin katta taşlık mekanı, tahta elemanlarda bölümlendirilerek oda düzenlemeleri yapılmıştır. Yapıya girişi sağlayan kuzeydeki kapı orijinal değildir.

Yapıda taş malzeme yoğun kullanılmıştır. Kâgir yığma olan yapının duvar kalınlıkları 90 cm'yi bulmuştur. Duvar örgüsünde farklı tip, renk ve boyuttaki taşların irili ufaklı biçimde kullanıldığı, taşlar arasında kiremit ve tuğla gibi pişmiş toprak elemanların sıkıştırıldığı, duvar kesiti içinde çift sıra ahşap hatılın kullanıldığı tespit edilmiştir. Ahşap hatılın cephe yüzeyinde pencere ve kapı doğrama hizalarında kullanıldığı, bu nedenle cephe algılanabilirliği yüksektir. Zemin katta tavanda kullanılan ahşaplar bindirme tekniği ile üst üste çivi ile birleştirilmiştir.

Kapı ve pencereler genel olarak orijinaldir. Üst katta yüklük, dolap ve nişler, giyotin pencereler, merdivenin korkulukları özgün ve iyi durumdadır.

Risk Değerlendirmesi ve Öneriler

Yapı özgün halini büyük oranda koruyabilmiştir. Fakat özellikle doldurulan pencereler, yüzeyde kullanılan ve doğal taş dokuya zarar veren çimento sıva gibi düzenlemeler yapının doğal dokusunu bozmaktadır. Yapıdaki bu müdahaleler sonucu oluşan gereksiz eklerin temizlenmesi gereklidir. Aynı zamanda PVC gibi organik olmayan eklerle yenilenen kapının orijinaline uygun ahşap kapıyla değiştirilmesi gereklidir. Odalarda üst katta sıvaların dökülmüş olduğu, yer yer kabarmaların olduğu ve duvar yüzeylerinin yosunlaşma eğilimi gösterdiği gözlenmiştir. Bu durum çatıdan içeriye su kaçma ihtimali olduğu ve taşların içerisinde çözülmeye neden olabileceği sorununu da doğurmaktadır. Bu nedenle evde kapsamlı bir onarımın yapılması gereklidir.

Yapı, Ekinlik Adası'nın Marmara Denizi yönünden algılanabilen nadir ve özel evlerinden birisidir. Bu nedenle bu potansiyelinin restorasyon projesi kapsamında değerlendirilmesi gereklidir. Kullanıcıların sürekli evde yaşamadığı durumu da düşünüldüğünde gelecekte yapının bakımsız kalabilme ihtimali mevcuttur.